

Kriminaliteta v Sloveniji leta 1980

(Po podatkih organov za notranje zadeve)

Pavle Čelik*

V članku so prikazana kazniva dejanja v Sloveniji, ki so jih v obdobju od 1. 12. 1979 do 31. 11. 1980 obravnavali delavci v organih za notranje zadeve. Osnova razčlenitve kriminalitete je gradivo »Statistični podatki o kriminaliteti v letu 1980«, ki ga je izdal Republiški sekretariat za notranje zadeve SRS in pomeni uradne podatke organov za notranje zadeve s tega področja njihovega delovanja.

Kot je že v navadi, razčlemba ne vsebuje kaznivih dejanj iz XX. poglavja KZ SFRJ, v XXI. poglavju pa so izpuščena kazniva dejanja ogrožanja varnosti javnega prometa na cestah. Prav tako niso všteta kazniva dejanja otrok ter kazniva dejanja, ki so bila storjena prejšnja leta in raziskana leta 1980.

Osnovna pozornost v podatkih o kriminaliteti je posvečena kaznivim dejanjem po KZ SRS in manj kaznivim dejanjem po KZ SFRJ, medtem ko so kazniva dejanja po KZ drugih socialističnih republik in avtonomnih pokrajin ter po posebnih zveznih zakonih le v skupnem znesku; njihov delež v celotni kriminaliteti je namreč zelo majhen.

Nekaj podatkov je prikazanih ne le za vso republiko, ampak tudi za posamezne občine, mesta in uprave za notranje zadeve. Število občin se v letu 1980 ni spremenilo in jih je 60, število uprav za notranje zadeve pa se je povečalo z 8 na 13. Ustanovljene so bile uprave za notranje zadeve Krško, Ljubljana-okolica, Postojna, Slovenj Gradec in Trbovlje; nastale so na območjih dotedanjih uprav javne varnosti Koper, Ljubljana, Maribor in Novo mesto. To pomeni, da so po površini območja ostale nespremenjene le uprave za notranje zadeve Celje, Kranj, Murska Sobota in Nova Gorica. Te spremembe so bile izvedene s 1. januarjem leta 1980,¹ to je mesec dni po pričetku statističnega leta, toda vsi podatki so preračunani od začetka statističnega leta, to je od 1. 12. 1979 dalje. Navedena odločba govori o upravah javne varnosti, toda novi zakon o notranjih zadevah je določil, da se uprave javne varnosti preimenujejo v uprave za notranje zadeve,² ker to bolj ustreza vsebini njihovega dela, in zato bomo v članku uporabljali to ime.

* Pavle Čelik, magister socioloških znanosti, RSNZ SR Slovenije, Ljubljana.

¹ Odločba o ustanovitvi uprav javne varnosti, IV. točka.

² Zakon o notranjih zadevah, 25. člen.

I. Splošni podatki o kriminaliteti leta 1980

Delavci v organih za notranje zadeve v Sloveniji so leta 1980 naznanili javnim tožilstvom 28 998 kaznivih dejanj, to je 1543 dejanj več kot leta 1979 ali povečanje za 5,6 odstotka. Skupni podatki o kriminaliteti v Sloveniji leta 1980 so v preglednici 1.

Leta 1980 se je v primerjavi z letom 1979 povečalo število kaznivih dejanj po KZ SRS za 1343, po KZ SFRJ za 141 in po posebnih zveznih zakonih za 82 dejanj, za 23 dejanj pa se je zmanjšala kriminaliteta po KZ drugih socialističnih republik in avtonomnih pokrajin. Kako se je gibalo število kaznivih dejanj po poglavjih ka-

Preglednica 1: Kazniva dejanja v Sloveniji leta 1980 po poglavjih kazenskih zakonov

Kazniva dejanja zoper	Število kazn. dejanj	Odstotek kazn. dejanj
1	2	3
— življenje in telo	1 639	5,7
— svoboščine in pravice človeka in občana	209	0,7
— samoupravljanje	33	0,1
— delovno razmerje in socialno varnost	98	0,3
— zakonsko zvezo, družino in mladino	129	0,4
— spolno nedotakljivost in moralo	258	0,9
— čast in dobro ime	72	0,2
— človekovo zdravje	12	0,0
— upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva	2 125	7,3
— družbeno in zasebno premoženje	21 456	74,0
— pravni promet	700	2,4
— uradna dolžnost in javna pooblastila	77	0,3
— pravosodje	185	0,6
— javni red in mir	620	2,1
— splošno varnost ljudi in premoženja	438	1,5
— varnost javnega prometa	148	0,5
Skupaj KZ SRS	28 199	97,2

Kazniva dejanja zoper	Število kazn. dejanj	Odstotek kazn. dejanj
1	2	3
— temelje socialistične samoupravne družbene ureditve in varnosti SFRJ	13	0,0
— človečnost in mednarodno pravo	—	—
— ugled SFRJ, tuje države in mednarodne organizacije	67	0,2
— gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga	261	0,9
— uradno dolžnost uradnih oseb v zveznih organih	12	0,0
— varnost zračnega prometa	—	—
— druge družbene vrednote	322	1,1
— dogovor in združitev za izviševanje kaznivih dejanj, določenih z zveznim zakonom	—	—
Skupaj KZ SFRJ	675	2,3
— kazniva dejanja po posebnih zveznih zakonih	109	0,4
— kazniva dejanja po KZ drugih SR in SAP	15	0,1
Skupaj	28 998	100

zenskih zakonov? V preglednici 1 je navedenih 26 poglavij oziroma vrst kaznivih dejanj; v primerjavi z letom 1979 se je leta 1980 število dejanj povečalo pri 14 poglavjih, zmanjšalo pri 9 poglavjih, pri 3 poglavjih pa ni bilo zapisano nobeno kaznivo dejanje. Najbolj se je povečalo število kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, kar je razumljivo, saj na to vrsto dejanj odpade večina kriminalitete v naši družbi, nato pri kaznivih dejanjih zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva, zoper druge družbene vrednote in zoper javni red in mir ter podobno. Opazno se je zmanjšalo število dejanj zoper življenje in telo, gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga, zoper spolno nedotakljivost in moralo itd.

Sredi leta 1980 je bilo v Sloveniji 1 901 208 prebivalcev.³ Iz tega podatka smo izračunali kri-

³ Mesečni statistični pregled SR Slovenije, str. 6.

minalitetno število: na 100 000 naših občanov je prišlo povprečno 1525 kaznivih dejanj, leto poprej pa 1459 dejanj. V primerjavi z letom 1979 se je leta 1980 število prebivalcev v Sloveniji povečalo za 1,0 odstotek, kriminaliteta pa se je povečala za 5,6 odstotka. Razlika med povečanjem števila prebivalstva in števila kaznivih dejanj je znašala 4,6 odstotka in ne pomeni bistvenega odstopanja od teženj, ki so se pokazale v gibanju kriminalitete pri nas v zadnjih desetletjih: število prebivalcev se je gibalo precej podobno kot število kaznivih dejanj;⁴ tako je od leta 1953 do leta 1980 narastlo število prebivalcev v Sloveniji za 26 odstotkov, število kaznivih dejanj pa za 34 odstotkov.

Sedaj bomo navedli podatke, koliko kaznivih dejanj je bilo obravnavanih na območju posamezne uprave za notranje zadeve; ustrezne podatke za leto 1979 bomo navedli v oklepaju, saj je bila tedaj drugačna organizacija teh uprav: Celje 4103 (3522), Koper 1452 (1821), Kranj 1911 (1690), Krško 811 (959), Ljubljana mesto 7415 (7154), Ljubljana okolica 2108 (1184) Maribor 5419 (5728), Murska Sobota 1498 (1591), Nova Gorica 1256 (943), Novo mesto 1613 (1598), Postojna 436 (381), Slovenj Gradec 586 (560) in Trbovlje 390 (324).

Leta 1980 so v primerjavi z letom 1979 obravnavali manj kaznivih dejanj na območju Uprave za notranje zadeve Koper, Maribor, Murska Sobota in Krško, vse druge uprave pa so zapisale večje število teh dejanj.

Ob novi ureditvi uprav za notranje zadeve v naši republiki je bilo mogoče domnevati, da se bo število kaznivih dejanj, ki so znana državnim organom, povečalo. Večje število teh organov verjetno omogoča večjo navzočnost (zlasti kriminalistov v občinah, ki prej po tej plati morda niso bile toliko »pokrite«. To je le v drugačni obliki izražena domneva, da utegne tudi organiziranost varnostne službe vplivati na obseg znane kriminalitete. Kako pa je bilo v resnici? Na območju nekaj novih uprav za notranje zadeve se je število kaznivih dejanj leta 1980 v primerjavi s prejšnjim letom zmanjšalo in na območju drugih povečalo. Pri tem so seveda podatki preračunani na sedanje območje posamezne uprave za notranje zadeve.

Zbrani so tudi podatki o kriminaliteti v petih slovenskih mestih. Tako so leta 1980 v Ljubljani zapisali 6224 dejanj, v Mariboru 2831, v Celju 1340, v Kranju 558 in v Kopru 455 kaznivih de-

⁴ Čelik, str. 33.

janj. Kriminaliteta se je v primerjavi z letom prej povečala v Ljubljani, Celju in Kranju, zmanjšala pa se je v Kopru in Mariboru. V teh mestih je bilo skupaj 11 408 kaznivih dejanj ali 39,3 odstotka vse kriminalitete v Sloveniji. V primerjavi z letom 1979 se je povečalo število dejanj, njihov delež v kriminaliteti vse republike pa se je rahlo zmanjšal.

Delavci v organih za notranje zadeve so zapisali eno kaznivo dejanje povprečno vsakih 18 minut, prejšnje leto pa vsakih 19 minut.

Na območju posameznih občin je bilo zapisano naslednje število kaznivih dejanj: Ajdovščina 110, Brežice 207, Celje 1613, Cerknica 118, Črnomelj 308, Domžale 575, Dravograd 63, Gornja Radgona 209, Grosuplje 260, Hrastnik 84, Idrija 133, Ilirska Bistrica 102, Izola 156, Jesenice 393, Kamnik 362, Kočevje 259, Koper 609, Kranj 725, Krško 406, Laško 253, Lenart v Slovenskih goricah 212, Lendava 298, Litija 192, Ljubljana Bežigrad 925, Ljubljana Center 2499, Ljubljana Moste-Polje 1112, Ljubljana Šiška 1394, Ljubljana Vič-Rudnik 1153, Ljutomer 177, Logatec 87, Maribor 3790, Metlika 113, Mozirje 162, Murska Sobota 803, Nova Gorica 751, Novo mesto 977, Ormož 150, Piran 398, Postojna 216, Ptuj 952, Radlje ob Dravi 163, Radovljica 468, Ravne na Koroškem 224, Ribnica 207, Sevnica 213, Sežana 350, Slovenj Gradec 153, Slovenska Bistrica 269, Slovenske Konjice 196, Šentjur pri Celju 197, Škofja Loka 249, Šmarje pri Jelšah 401, Tolmin 182, Trbovlje 167, Trebnje 179, Tržič 88, Velenje 761, Vrhnika 185, Zagorje ob Savi 146, Žalec 523, za 371 kazenskih dejanj pa ni bilo moč natančno ugotoviti kraja storitve.

Leta 1980 se je v primerjavi z letom 1979 povečalo število kaznivih dejanj v 39 občinah in zmanjšalo v 21 občinah.

Kriminaliteto delimo na 3 osnovne skupine: v splošno kriminaliteto uvrščamo 26 315 kaznivih dejanj, v gospodarsko odklonskost 2582 dejanj in v politično kriminaliteto 101 dejanje.

II. Splošna kriminaliteta

Leta 1980 je bilo v Sloveniji zapisanih 26 315 kaznivih dejanj splošne kriminalitete. Njen delež v celotni kriminaliteti je dosegel 90,7 odstotka. Prejšnje leto je bilo zapisanih 25 093 takih dejanj, ki so pomenila 91,4 odstotka vse kriminalitete. Obseg splošne kriminalitete se je leta 1980 torej povečal, če jo primerjamo z letom prej,

toda njen delež med vsemi kaznivimi dejanji je rahlo upadel.

Prikazali bomo nekaj vrst kaznivih dejanj splošne kriminalitete, in to po vrstnem redu glede na število primerov.

1. Kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje

Miličniki in kriminalisti so obravnavali 21 456 kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, to je 1244 ali 6,1 odstotka več kot leto prej. Družbeno premoženje je bilo oškodovano s 6913 dejanji in zasebno s 14 543 dejanji. Pomenili so 74,0 odstotkov vse kriminalitete in 81,5 odstotka splošne kriminalitete.

Na območju posamezne uprave za notranje zadeve so zapisali tole število teh kaznivih dejanj: Celje 3100, Koper 1037, Kranj 1375, Krško 558, Ljubljana mesto 6188, Ljubljana okolica 1547, Maribor 3968, Murska Sobota 900, Nova Gorica 730, Novo mesto 1112, Postojna 309, Slovenj Gradec 337 in Trbovlje 295.

a) Obravnavanih je bilo 9431 navadnih tatvin, in sicer 3797 v škodo družbenega in 5544 v škodo zasebnega premoženja. Leta 1980 se je v primerjavi z letom 1979 število teh dejanj povečalo za 667 primerov.

b) Vlomnih tatvin je bilo 5019. V škodo družbenega premoženja jih je bilo 1338 ter 3681 v škodo zasebnega premoženja. V primerjavi s prejšnjim letom se je število teh dejanj zmanjšalo za 28 primerov.

c) Prijavljenih je bilo 127 velikih tatvin, in sicer 65 v škodo družbenega ter 62 v škodo zasebnega premoženja. Leta 1980 se je v primerjavi s prejšnjim letom število teh dejanj zmanjšalo za 44 primerov.

č) Obravnavanih je bilo 82 drznih tatvin, 24 primerov manj kot prejšnje leto. Na škodo družbenega premoženja je bilo storjeno 7 dejanj, 75 dejanj pa v škodo zasebnega premoženja.

d) Bilo je 147 ropov in roparskih tatvin, prejšnje leto pa 111. V škodo družbenega premoženja sta bili storjeni dve dejanji, 145 pa v škodo zasebnega premoženja.

e) Miličniki in kriminalisti so obravnavali 33 tatvin avtomobilov ali 23 več kot prejšnje leto. Dve dejanji sta bili v škodo družbenega premoženja, vsa druga pa v škodo zasebnega premoženja.

f) Nekaj kaznivih dejanj je bilo samo v škodo zasebnega premoženja, in sicer 655 žepnih tat-

vin, 575 tatvin koles, 725 tatvin koles s pomožnim motorjem in 224 tatvin motornih koles, trikotov in mopedov. Leta 1980 je v primerjavi z letom 1979 število teh primerov narastlo, razen tatvin koles s pomožnim motorjem.

g) Ugotovili so 972 odvzemov motornih vozil, to so 104 primeri več kot leto prej. Na škodo zasebnega premoženja je bilo storjenih 887 dejanj ter 85 dejanj v škodo družbenega premoženja.

h) Ugotovili so 66 utaj, leto prej pa 77. V škodo družbenega premoženja je bilo 50 dejanj, 16 pa v škodo zasebnega premoženja.

i) Storilci so 1361-krat poškodovali tujo stvar. Pri tem je bilo v 601 primeru poškodovano družbeno ter v 760 primerih zasebno premoženje. Število teh dejanj se je v primerjavi z letom prej povečalo za 190 primerov.

j) Uradne osebe v organih za notranje zadeve so zapisale 1302 goljufij, kar je 97 dejanj več kot leto prej. Družbeno premoženje je bilo oškodovano v 562 primerih in zasebno premoženje v 740 primerih.

k) Bilo je 87 naklepnih požigov, 76 v škodo zasebnega ter 11 v škodo družbenega premoženja. Leta 1980 je v primerjavi z letom 1979 število teh dejanj narastlo za 41 primerov.

l) Ugotovljenih je bilo 85 požarov iz malomarnosti in sicer 54 v škodo zasebnega ter 31 v škodo družbenega premoženja. Prejšnje leto je bilo 117 teh dejanj.

m) Delavci javne varnosti so obravnavali 378 nezakonitih vselitv, ker je 22 primerov manj kot leto prej. Ker je to dejanje povezano s stanovanjsko stisko, značilno za večja mesta, je utemeljeno domnevati, da so ta dejanja zlasti v teh mestih. Na območju posamezne uprave za notranje zadeve je bilo tole število nezakonitih vselitv: Celje 41, Koper 7, Kranj 16, Krško 3, Ljubljana mesto 148, Ljubljana okolica 9, Maribor 97, Murska Sobota 3, Nova Gorica 14, Novo mesto 6, Postojna 8, Slovenj Gradec 10 in Trbovlje 16.

n) Obravnavanih je bilo še 11 primerov izsiljevanj, 17 primerov oduševanja, 275 dejanj prikrivanja, 4 primeri poškodovanja ali uničenja stvari, ki so posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena, in naravnih znamenitosti in 4 dejanja nedovoljenega izvoza stvari, ki so posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena, in naravnih znamenitosti.

Delavci v organih za notranje zadeve so odkrili storilce 13 130 dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje ali 61,2 odstotka. Leto prej so raz-

iskali 57,8 odstotka teh primerov. Raziskanost posameznih skupin dejanj je različna in je pri tatvinah dosegla 55,8 odstotka, pri velikih tatvinah 50,8 odstotka, pri ropih in roparskih tatvinah 67,3 odstotka, pri zatajitvah 94,0 odstotkov, pri odvzemih motornih vozil 76,9 odstotka, pri goljufijah 97,0 odstotkov, pri poškodovanih tuje stvari 79,8 odstotka in pri požigih 65,6 odstotka. Raziskana so bila vsa izsiljevanja, prikrivanja in nezakonite vselitve.

2. Kazniva dejanja zoper življenje in telo

Leta 1980 so miličniki in kriminalisti obravnavali 1639 kaznivih dejanj zoper življenje in telo, to je 5,7 odstotka vse ter 6,2 odstotka splošne kriminalitete. V primerjavi z letom 1979 se je število teh dejanj zmanjšalo za 156 primerov ali za 8,7 odstotka.

Bilo je 26 umorov, 43 poskusov umorov, 2 uboja na mah, 11 umorov iz malomarnosti, 7 detomorov, 373 posebno hudih in hudih telesnih poškodb, 789 lahkih telesnih poškodb in 388 drugih dejanj te vrste. V primerjavi z letom 1979 se je zmanjšalo število vseh teh dejanj, razen števila poskusov umorov in ubojev na mah, število detomorov pa je ostalo isto.

Po posameznih upravah za notranje zadeve so zapisali toliko teh dejanj: Celje 302, Koper 42, Kranj 85, Krško 98, Ljubljana mesto 163, Ljubljana okolica 94, Maribor 398, Murska Sobota 159, Nova Gorica 47, Novo mesto 168, Postojna 13, Slovenj Gradec 54 in Trbovlje 16.

Miličniki in kriminalisti so uspeli odkriti storilce 1630 dejanj zoper življenje in telo. Ne raziskanih je ostalo le 0,9 odstotka primerov in sicer 1 poskus umora, 1 detomor, 5 posebno hudih in hudih telesnih poškodb, 1 lahka telesna poškodba in 1 drugo dejanje iz 6. poglavja KZ SRS.

3. Kazniva dejanja zoper pravni promet

Leta 1980 so ugotovili 700 kaznivih dejanj zoper pravni promet, kar je 65 dejanj manj kot leto prej ali zmanjšanje za 8,5 odstotka. Ta dejanja so pomenila 2,4 odstotka vse kriminalitete in 2,7 odstotka splošne kriminalitete. Velika večina teh dejanj so primeri ponarejanja listin, in sicer 663, in le 37 drugih dejanj.

Po upravah za notranje zadeve je bilo tole število teh dejanj: Celje 60, Koper 43, Kranj 65, Krško 20, Ljubljana mesto 182, Ljubljana okolica

43, Maribor 122, Murska Sobota 23, Nova Gorica 24, Novo mesto 84, Postojna 16, Slovenj Gradec 13 in Trbovlje 5.

Delavci v organih za notranje zadeve so raziskali 688 teh dejanj ali 98,3 odstotka. Neraziskanih je ostalo 12 ponarejanj listin.

4. Kazniva dejanja zoper javni red in mir

Pooblašcene uradne osebe v organih za notranje zadeve so zapisale 620 kaznivih dejanj zoper javni red in mir, ki so pomenila 2,1 odstotka celotne kriminalitete in 2,4 odstotka splošne kriminalitete. Leta 1980 se je v primerjavi z letom prej število teh dejanj povečalo za 60 primerov ali za 9,7 odstotka. Obravnavali so 377 dejanj nasilniškega vedenja, 63 preprečitev uradnega dejanja uradni osebi, 86 napadov na uradne osebe, ko te opravljajo varnostno nalogo, 5 primerov sodelovanja v skupini, ki je preprečila uradno dejanje uradni osebi, 13 primerov širjenja lažnih vesti, 29 dejanj lažnega izdajanja za uradno osebo, 4 primere igranja na srečo in 43 drugih dejanj iz 19. poglavja KZ SRS.

Po upravah za notranje zadeve je bilo tole število teh dejanj: Celje 41, Koper 29, Kranj 71, Krško 9, Ljubljana mesto 117, Ljubljana okolica 71, Maribor 96, Murska Sobota 66, Nova Gorica 26, Novo mesto 14, Postojna 12, Slovenj Gradec 46 in Trbovlje 22.

Miličnikom in kriminalistom je uspelo odkriti storilce 618 teh dejanj. Neraziskani sta ostali 2 dejanji, kar je 0,3 odstotka te vrste kriminalitete.

5. Kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja

Leta 1980 je bilo zapisanih 438 dejanj zoper splošno varnost ljudi in premoženja, to je 1,5 odstotka celotne kriminalitete in 1,7 odstotka splošne kriminalitete. V primerjavi s prejšnjim letom se je število teh primerov povečalo za 15 dejanj ali za 3,4 odstotka. Bilo je 142 povzročitev splošne nevarnosti, 85 požarov iz malomarnosti, 90 hudih kaznivih dejanj zoper splošno varnost, 58 povzročitev nevarnosti na deloviščih, 12 primerov onesnaženja in uničenja človekovega življenjskega okolja ter 51 drugih podobnih dejanj.

Po upravah za notranje zadeve je bilo tole število dejanj: Celje 72, Koper 14, Kranj 33, Krško 11, Ljubljana mesto 63, Ljubljana okolica 38, Maribor 50, Murska Sobota 46, Nova Gorica

34, Novo mesto 41, Postojna 8, Slovenj Gradec 22 in Trbovlje 6.

Raziskali so 428 teh dejanj ali 97,8 odstotka.

6. Kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost in moralo

Obravnavanih je bilo 258 kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost in moralo, kar je pomenilo 0,9 odstotka celotne kriminalitete in 1,0 odstotek splošne kriminalitete. Prejšnje leto je bilo zapisanih 90 dejanj več. Tovrstna kriminaliteta se je torej leta 1980 zmanjšala za 25,9 odstotka. Bilo je 77 posilstev in enako število poskusov posilstva, 18 dejanj spolnega nasilja, 6 kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo uradnega položaja ter 80 drugih primerov iz 11. poglavja KZ SRS.

Na območju uprav za notranje zadeve je bilo to število dejanj: Celje 37, Koper 11, Kranj 18, Krško 13, Ljubljana mesto 66, Ljubljana okolica 9, Maribor 43, Murska Sobota 14, Nova Gorica 13, Novo mesto 9, Postojna 4, Slovenj Gradec 15 in Trbovlje 6.

Raziskanost teh dejanj je znašala 94,2 odstotka. Neraziskanih je ostalo 5 posilstev in 10 poskusov posilstva.

7. Kazniva dejanja zoper svoboščine in pravice človeka in občana

Leta 1980 je bilo zapisanih 209 kaznivih dejanj zoper svoboščine in pravice človeka in občana, to je 36 dejanj ali 14,7 odstotka manj kot prejšnje leto. To je pomenilo 0,7 odstotka vse ter 0,8 odstotka splošne kriminalitete.

Po posameznih upravah za notranje zadeve so zapisali tole število primerov: Celje 29, Koper 6, Kranj 11, Krško 7, Ljubljana mesto 29, Ljubljana okolica 10, Maribor 56, Murska Sobota 26, Nova Gorica 12, Novo mesto 7, Postojna 5, Slovenj Gradec 6 in Trbovlje 5.

Neraziskanih je ostalo 6 dejanj, kar je 2,8 odstotka.

8. Kazniva dejanja zoper pravosodje

Obravnavali so 185 kaznivih dejanj zoper pravosodje, prejšnje leto pa 151 dejanj. Pomenila so 0,6 odstotka celotne in 0,7 odstotka splošne kriminalitete. Bilo je 140 krivih ovadb in 45 drugih dejanj.

Po upravah za notranje zadeve so raziskali toliko kaznivih dejanj: Celje 25, Koper 9, Kranj 7, Krško 3, Ljubljana mesto 28, Ljubljana okolica 12, Maribor 37, Murska Sobota 26, Nova Gorica 6, Novo mesto 18, Postojna 4, Slovenj Gradec 9 in Trbovlje 1.

Delavcem organov za notranje zadeve ni uspelo raziskati 1 tovrstno dejanje ali 0,5 odstotka primerov.

9. Kazniva dejanja zoper druge družbene vrednote

Miličniki in kriminalisti so obravnavali 322 kaznivih dejanj zoper druge družbene vrednote po 22. poglavju KZ SFRJ. Leta 1980 se je v primerjavi z letom 1979 število teh primerov povečalo za 196 ali za 255 odstotkov. Dejanja te vrste so pomenila 1,1 odstotka vse kriminalitete v Sloveniji. Bilo je 147 dejanj neupravičene proizvodnje in prometa z mamili, 89 dejanj omogočanja uživanja mamil in 86 drugih primerov.

Na območju posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavali tole število dejanj: Celje 2, Koper 91, Kranj 2, Ljubljana mesto 59, Ljubljana okolica 1, Maribor 7, Nova Gorica 159 in Novo mesto 1, na drugih upravah za notranje zadeve pa niso zapisali nobenega takega primera. Večina teh dejanj je bila odkritih ob oziroma na državni meji.

Vsa ta dejanja so bila raziskana.

10. Kazniva dejanja zoper delovno razmerje in socialno varnost

Ugotovljenih je bilo 98 kaznivih dejanj zoper delovno razmerje in socialno varnost, kar je 0,3 odstotka celotne kriminalitete. Prejšnje leto je bilo 114 teh primerov. Če bi šlo le za število teh dejanj, potem ti primeri ne bi zaslužili večje pozornosti. Toda v letu 1980 in 1979 je družbena skupnost storila vrsto ukrepov za odpravo pomanjkljivosti v zaposlovanju zlasti delavcev iz drugih republik. Nosilci teh nepravilnosti in zlorab so bili zasebni obrtniki gradbene stroke iz drugih republik. Druga plat teh kaznivih dejanj pa se kaže v nedovoljenem zaposlovanju naših delavcev v tujini.

Posamezne uprave za notranje zadeve so obravnavale naslednje število teh dejanj: Celje 13, Koper 6, Kranj 5, Krško 5, Ljubljana mesto 1, Ljubljana okolica 16, Maribor 23, Murska Sobota 3, Nova Gorica 19, Novo mesto 4 in Trbovlje 3,

v Postojni in Slovenj Gradcu pa niso zapisali nobenega teh primerov.

Raziskana so bila vsa ta dejanja.

11. Kazniva dejanja zoper človekovo zdravje

Leta 1980 je bilo zapisanih 12 kaznivih dejanj zoper človekovo zdravje, prejšnje leto pa 5 primerov. To število ni statistično pomembno znotraj celotne kriminalitete, toda posledice teh dejanj so bile obsežne. Šlo je zlasti za množične zastrupitve s hrano, saj je zdravniško pomoč iskalo 2217 občanov, od tega 1387 otrok.

Ta dejanja so bila obravnavana na območju uprave za notranje zadeve Celje (5), Ljubljana mesto (4), Ljubljana okolica (1) in Novo mesto (2).

Vsa ta dejanja so bila uspešno raziskana.

III. Gospodarska kriminaliteta

Delavci v organih za notranje zadeve so leta 1980 obravnavali 2582 kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete, kar je pomenilo 9,0 odstotkov vse kriminalitete v Sloveniji. V primerjavi z letom 1979 se je število teh primerov zvečalo za 267 dejanj ali za 11,5 odstotka. V to vrsto kriminala so šteli kazniva dejanja zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva ter zoper uradno dolžnost in javna pooblastila iz KZ SRS, zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga in zoper uradno dolžnost uradnih oseb v zveznih organih iz KZ SFRJ in 107 primerov po posebnih zveznih zakonih.

Kriminalisti in miličniki so ugotovili 1361 teh kaznivih dejanj ali 52,7 odstotka primerov, oškodovane ustanove in organizacije so ugotovile 857 dejanj ali 33,2 odstotka, 56 dejanj ali 2,2 odstotka so naznanile neoškodovane organizacije, neoškodovani občani so prijavili 74 dejanj ali 2,9 odstotka, oškodovane osebe so ugotovile 125 dejanj ali 4,8 odstotka, na druge načine pa je bilo odkritih 60 dejanj ali 2,3 odstotka. Najmanj teh dejanj so ugotovili inšpekcijski organi, in sicer 49 dejanj ali 1,9 odstotka. V primerjavi z letom 1979 se je povečal delež oškodovanih organizacij in ustanov ter oškodovanih oseb pri odkrivanju teh dejanj, zmanjšal pa se je delež drugih dejavnikov.

Zbrani so podatki o številu gospodarskih kaznivih dejanj po panogah dejavnosti. Na prvem mestu je notranja trgovina, kjer so zapisali 390 teh dejanj, nato sta industrija in rudarstvo z

288 dejanji, potem pa si panoge sledijo takole: družbenopolitične organizacije, skupnosti in društva 256, banke 252, gostinstvo in turizem 183, promet in zveze 147, gozdarstvo 108, gradbeništvo 93, kmetijstvo in ribištvo 83, po 60 kaznivih dejanj je bilo v stanovanjsko-komunalnih dejavnostih ter v zdravstvu, v šolstvu, kulturi in znanosti 37, v obrti 21, 17 v zunanji trgovini, 8 v vodnem gospodarstvu in 579 dejanj v drugih dejavnostih.

Na območju uprav za notranje zadeve je bilo obravnavanih tole število kaznivih dejanj iz gospodarstva: Celje 345, Koper 144, Kranj 198, Krško 73, Ljubljana mesto 427, Ljubljana okolica 228, Maribor 524, Murska Sobota 195, Nova Gorica 165, Novo mesto 131, Postojna 60, Slovenj Gradec 66 in Trbovlje 26. Leta 1980 se je v primerjavi z letom 1979 povečalo število teh dejanj na območju vseh uprav za notranje zadeve, razen v Kopru in Mariboru, kjer se je zmanjšalo.

Pristojnim javnim tožilstvom je bilo ovađenih 2108 oseb; in to so 503 osebe manj kot prejšnje leto.

1. Kazniva dejanja zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva

Obravnavanih je bilo 2125 kaznivih dejanj zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva, prejšnje leto pa 1872. Pomenila so 7,3 odstotka celotne kriminalitete. Zapisali so 434 poneverb, 306 ponareditev ali uničenj poslovnih listin, 210 neupravičenih uporab, 202 gozdni tatvini, 172 primerov nedovoljene trgovine, 138 dejanj nevestnega gospodarjenja, 171 zlorab položaja ali pravic odgovorne osebe, 115 zatajitev davščin in drugih družbenih dajatev, 85 posebnih primerov goljufije, 55 primerov nevestnega ravnanja z zaupanim družbenim premoženjem, 43 dejanj nezakonitega lova, 53 primerov grabeža, 18 dejanj nedovoljenega razpolaganja s stanovanji in podobno.

Na območju posamezne uprave za notranje zadeve so zapisali tole število kaznivih dejanj iz 14. poglavja KZ SRS: Celje 297, Koper 128, Kranj 131, Krško 64, Ljubljana mesto 324, Ljubljana okolica 218, Maribor 446, Murska Sobota 168, Nova Gorica 97, Novo mesto 109, Postojna 54, Slovenj Gradec 63 in Trbovlje 26.

Pooblašcene uradne osebe v organih za notranje zadeve so uspele raziskati 2079 teh dejanj ali 97,9 odstotka. Neraziskanih je ostalo 39 kaznivih dejanj gozdne tatvine, 5 primerov nezakonitega

lova in 1 drugo kaznivo dejanje, skupaj 46 primerov. Raziskanost je za desetinko odstotka boljša kot leto prej.

2. Kazniva dejanja zoper uradno dolžnost in javna pooblastila

Kriminalisti so s pomočjo miličnikov obravnavali 77 kaznivih dejanj zoper uradne dolžnosti in javna pooblastila, prejšnje leto pa 48 primerov. Ta dejanja so pomenila 0,3 odstotka vse kriminalitete v Sloveniji leta 1980. Med njimi je bilo 30 primerov dajanja podkupnine, 13 dejanj zlorabe uradnega položaja ali pravic, po 9 dejanj ponarejanja ali uničenja uradnih listin in knjig ter grdega ravnanja z zlorabo uradnega položaja, 7 primerov nevestnega dela v službi, 3 primeri jemanja podkupnine, 1 primer izdaje uradne skrivnosti ter 5 drugih kaznivih dejanj.

Posamezne uprave za notranje zadeve so zapisale tole število teh dejanj: Celje 18, Koper 2, Kranj 14, Krško 2, Ljubljana mesto 3, Ljubljana okolica 3, Maribor 17, Murska Sobota 11, Nova Gorica 3, Novo mesto 1, Postojna 2, Slovenj Gradec 1, Trbovlje pa ni zapisalo nobenega takega primera.

Neraziskano ni ostalo nobeno kaznivo dejanje iz 17. poglavja KZ SRS.

3. Kazniva dejanja zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga

Leta 1980 je bilo v Sloveniji obravnavanih 261 kaznivih dejanj zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga in to je bilo 0,9 odstotka vse kriminalitete. Prejšnje leto je bilo 361 teh primerov. Bilo je 195 primerov izdaje nepokritega čeka, 40 dejanj kupčevanja z zlatim denarjem, tujo valuto ali devizami, 18 primerov ponarejanja denarja, 4 dejanja neupravičenega posredovanja ali zastopanja v zunanjetrgovinskem poslovanju, 3 primeri ustvarjanja monopolnega položaja in povzročanja motenj na trgu ter 1 drugo kaznivo dejanje iz 18. poglavja KZ SFRJ.

Na območju posamezne uprave za notranje zadeve so zapisali tole število dejanj: Celje 30, Koper 11, Kranj 48, Krško 7, Ljubljana mesto 45, Ljubljana okolica 6, Maribor 60, Murska Sobota 5, Nova Gorica 24, Novo mesto 20, Postojna 3, Slovenj Gradec 2, trboveljska pa ni zapisala nobenega teh primerov.

Miličnikom in kriminalistom je uspelo raziskati 255 teh dejanj ali 97,8 odstotka. Neuspešni so bili le pri 6 primerih ponarejanja denarja.

4. Kazniva dejanja uradnih oseb v zveznih organih zoper uradno dolžnost

Leta 1980 je bilo odkritih tudi 12 kaznivih dejanj uradnih oseb v zveznih organih zoper uradno dolžnost. Šlo je za delavce zveznih upravnih organov v Sloveniji. Prejšnje leto je bilo 7 takih primerov. Bilo je 6 dejanj zlorabe uradnega položaja, 3 primeri nevestnega dela v službi, 1 dejanje jemanja podkupnine in 2 drugi dejanji.

Ta dejanja so bila zapisana na območju uprav za notranje zadeve, in sicer Koper 2, Kranj 2, Murska Sobota 4, Nova Gorica 3 in Maribor 1.

Delavci v organih za notranje zadeve so uspeli raziskati vsa ta dejanja.

IV. Odkrivanje kaznivih dejanj in storilcev

V tem poglavju bo na kratko prikazano odkrivanje kaznivih dejanj in storilcev v Sloveniji leta 1980. Obe plati odkrivanja kriminalitete bosta prikazani ločeno in sicer iz pedagoških razlogov in manj iz stvarnih razlogov, saj sta obe plati med seboj tesno povezani.

1. Odkrivanje kaznivih dejanj

Leta 1980 je bilo v Sloveniji zapisanih 28 998 kaznivih dejanj. Kdo jih je ugotovil? Največ so jih ugotovili sami oškodovanci in sicer 13 286 primerov ali 45,8 odstotka. Na drugem mestu so kriminalisti in miličniki, ki so odkrili 6947 primerov ali 24,0 odstotkov. Za temi so oškodovane ustanove, gospodarske organizacije in druge organizacije ali skupnosti, ki so ugotovile 6119 dejanj ali 21,1 odstotka. Ustanove in organizacije, ki s kaznivimi dejanji niso bile oškodovane, so odkrile 2381 kaznivih dejanj ali 8,2 odstotka. Inšpekcijski organi so zaznali 78 primerov ali 0,3 odstotka, 187 dejanj pa je bilo odkritih na druge načine (lastna naznanitev, nepodpisana naznanitev itd.), kar je pomenilo 0,6 odstotka vse kriminalitete. V primerjavi z letom 1979 so bili uspešni pri odkrivanju kaznivih dejanj delavci v organih za notranje zadeve, oškodovane organizacije in ustanove in inšpekcijski organi, drugi dejavniki odkrivanja kriminalitete pa so leta 1980 pokazali manjši uspeh kot leta 1979.

2. Odkrivanje storilcev kaznivih dejanj

Od 28 998 kaznivih dejanj, kolikor so jih obravnavali delavci v organih za notranje zadeve v Sloveniji leta 1980, so bili storilci 11 636 znani že takoj, ko je bilo znano dejanje. To pomeni, da je bilo 40,1 odstotka kriminalitete »raziskane« že takoj na začetku oziroma ob odkritju. Osumljenci 17 362 dejanj pa niso bili znani, ko je bilo ugotovljeno dejanje; v teh 59,9 odstotka kaznivih dejanj je bila torej usmerjena raziskovalna pozornost kriminalistov in miličnikov.

Od teh 17 362 kaznivih dejanj je nosilec družbene samozaščite uspelo ugotoviti, kdo so storilci 8925 dejanj, za 8437 dejanj pa niso uspeli ugotoviti, kdo so osumljenci. Uspeli so raziskati 51,4 odstotka kaznivih dejanj, katerih storilci niso bili znani ob samem odkritju dejanja, kar je hkrati tudi 30,8 odstotka vse kriminalitete. Za leto 1979 sta ta odstotka znašala 48,3 oziroma 29,5. To pomeni, da je bila uspešnost raziskovanja kaznivih dejanj leta 1980 boljša kot leto prej.

Če tem 8925 kaznivim dejanjem prištejemo še 11 636 dejanj, katerih storilci so bili znani že ob odkritju dejanj, dobimo skupen delež raziskavnosti, ki je dosegel 70,9 odstotka celotne kriminalitete. Prejšnje leto je znašal 68,4 odstotka.

Iz tega izhaja sklep, da so nosilci družbene samozaščite leta 1980 vložili več naporov ne samo v odkrivanje kaznivih dejanj, marveč tudi v odkrivanje njihovih storilcev.

Druga plat tega vprašanja je razčlenitev podatkov, kdo je odkril osumljence kaznivih dejanj. Leta 1980 je bilo ovadenih pristojnim javnim tožilstvom v celoti 25 631 osumljencev, prejšnje leto pa 22 713 oseb. Število ovadenih oseb se je povečalo za 2918 osumljencev ali za 12,8 odstotka. Med njimi je bilo 13 019 oseb, ki so bile znane že takoj ob odkritju kaznivih dejanj in ni bilo v odkrivanje treba vložiti tako rekoč nobenih strokovnih naporov; ta delež je znašal 50,8 odstotka vseh osumljencev.

Kdo je ugotovil drugih 12 612 osumljencev ali 49,2 odstotka storilcev? Oškodovani občani so odkrili 262 storilcev (1,0 odstotek), neoškodovani občani so prijavili 90 oseb (0,4 odstotka), 25 oseb so odkrili inšpekcijski organi (0,1 odstotka), organizirane oblike družbene samozaščite so ugotovile 109 osumljencev (0,4 odstotka), 4 osumljenci so bili odkriti drugače, 12 122 oseb pa so odkrili delavci v organih za notranje zadeve (47,3 odstotka).

Ti odstotki so izračunani od skupnega števila osumljencev, ne glede na to, kdaj so bili odkriti.

Če pa odstotke izračunamo od števila osumljen-
cev, ki niso bili znani ob zaznambi za kaznivo
dejanje, so številke drugačne: delavci v organih
za notranje zadeve so odkrili 96,1 odstotka osum-
ljencev, oškodovani občani 2,1 odstotka, organi-
zirane oblike družbene samozščite 0,9 odstotka,
neoškodovani občani 0,7 odstotka, inšpekcijske
službe 0,2 odstotka, delež drugih načinov od-
krivanja pa je nepomemben.

Delavci v organih za notranje zadeve so od-
krili skupaj 12 122 osumljencev. Miličniki so
uspeli odkriti 8631 teh oseb ali 71,2 odstotka
vseh storilcev, ki so jih ugotovili pripadniki var-
nostne službe, kriminalisti pa so odkrili 3491
oseb ali 28,8 odstotka. Če upoštevamo število
miličnikov in število kriminalistov v naši repu-
blici, je moč zapisati, da na slednje odpade raz-
meroma velik delež pri odkrivanju storilcev kri-
minalitete. Po drugi strani pa je tudi res, da so
kriminalisti usmerjeni le v to dejavnost, pred
miličniki pa so še številne druge naloge, od nad-
zorovanja in urejanja prometa do vzdrževanja
javnega reda in miru. V pojasnilo naj bo nave-
deno, da so leta 1979 miličniki odkrili 70,0 od-
stotkov storilcev in kriminalisti 30,0 odstotkov
storilcev.

Kakšna je neraziskanost kaznivih dejanj na
območju uprav za notranje zadeve, če upošte-
vamo vsa raziskana kazniva dejanja ne glede
na to, kdaj je bil storilec odkrit, takoj na začetku
ali pozneje? Odstotek neraziskanosti je bil tale:
Celje 31,6 odstotka, Koper 29,3 odstotka, Kranj
31,2 odstotka, Krško 24,8 odstotka, Ljubljana
mesto 31,6 odstotka, Ljubljana okolica 29,1 od-
stotka, Maribor 30,7 odstotka, Murska Sobota
24,6 odstotka, Nova Gorica 18,9 odstotka, Novo
mesto 26,7 odstotka, Postojna 30,5 odstotka, Slo-
venj Gradec 13,3 odstotka in Trbovlje 11,7 od-
stotka.

Še večje razlike se pokažejo med posameznimi
občinami, če jih primerjamo po tem, koliko kaz-
nivih dejanj je ostalo neraziskanih. Na območju
posamezne slovenske občine je ostal neraziskan
naslednji odstotek kaznivih dejanj: Ajdovščina
2,7, Brežice 29,5, Celje 44,9, Cerknica 36,9, Črno-
melj 25,4, Domžale 36,1, Dravograd 12,5, Gornja
Radgona 24,4, Grosuplje 21,2, Hrastnik 12,5, Idrija
10,4, Ilirska Bistrica 33,3, Izola 30,4, Jesenice
17,0, Kamnik 28,3, Kočevje 29,3, Koper 32,5,
Kranj 40,3, Krško 23,3, Laško 21,9, Lenart v
Slovenskih goricah 26,4, Lendava 25,1, Litija
22,4, Ljubljana Bežigrad 43,6, Ljubljana Center
36,4, Ljubljana Moste-Polje 28,5, Ljubljana Šiška
25,8, Ljubljana Vič-Rudnik 20,2, Ljutomer 23,8,

Logatec 25,3, Maribor 31,4, Metlika 26,7, Mozirje
19,8, Murska Sobota 23,7, Nova Gorica 26,5, Novo
mesto 26,5, Ormož 26,3, Piran 30,7, Postojna 25,2,
Ptuj 29,7, Radlje ob Dravi 16,7, Radovljica 31,5,
Ravne na Koroškem 10,4, Ribnica 17,4, Sevnica
21,2, Sežana 15,6, Slovenj Gradec 10,0, Slovenska
Bistrica 10,8, Slovenske Konjice 14,6, Šentjur pri
Celju 28,1, Škofja Loka 26,5, Šmarje pri Jelšah
28,4, Tolmin 11,5, Trbovlje 13,4, Trebnje 23,6,
Tržič 28,1, Velenje 17,0, Vrhnika 23,6, Zagorje
ob Savi 8,9 in Žalec 26,5 odstotka. Neraziskanih
je ostalo 10,5 odstotka dejanj, ki so se zgodila
drugod ali na neugotovljenem kraju.

V 35 slovenskih občinah je nosilec družbene
samozščite uspelo raziskati večji odstotek kri-
minalitete kot leto prej, v 25 občinah pa se je
odstotek neraziskane kriminalitete povečal.

Kriminalisti in miličniki so odkrili tudi storil-
ce 315 kaznivih dejanj, ki so bila storjena in
zapisana pred letom 1980. Med temi dejanji so
zapisali 187 vlovov, 31 navadnih tatvin, 23 tatvin
koles s pomožnim motorjem, 9 tatvin motornih
koles in mopedov in podobno.

V. Osnovni podatki o osumljencih

Miličniki in kriminalisti so leta 1980 obrav-
navali 25 631 oseb, ki so jih osumili, da so storili
kazniva dejanja, ter jih ovadili pristojnim javnim
tožilstvom. Med temi je bilo 11 932 oseb obrav-
navanih enkrat, 1872 dvakrat, 632 oseb trikrat,
290 oseb štirikrat, 171 oseb petkrat, 116 oseb
šestkrat, 58 oseb sedemkrat, 49 oseb osemkrat
in 288 oseb devetkrat ali celo več kot devetkrat.
Tako je bilo zapisanih 15 399 različnih storilcev,
kar je 1585 oseb več kot leta 1979 ali povečanje
za 10,3 odstotka.

1. Splošni podatki o osumljencih

Na območju posamezne uprave za notranje
zadeve so obravnavali naslednje število osum-
ljencev: Celje 3428, Koper 1389, Kranj 1592,
Krško 756, Ljubljana mesto 6344, Ljubljana oko-
lica 1884, Maribor 4744, Murska Sobota 1334,
Nova Gorica 1255, Novo mesto 1460, Postojna
380, Slovenj Gradec 633 in Trbovlje 432.

Položaj v poklicu, ki so ga imeli osumljenci v
času postopka pri delavcih v organih za notranje
zadeve, je bil tak: delavci 11 535 ali 45,0 odstot-
kov, učenci, dijaki in študenti 2645 ali 10,3 od-
stotka, uslužbenci 1676 ali 6,5 odstotka, obrtniki

737 ali 2,9 odstotka, kmetje 466 ali 1,8 odstotka, 6440 oseb ali 25,2 odstotka pa je bilo v času storitve kaznivega dejanja nezaposlenih. Leta 1980 se je v primerjavi z letom 1979 zmanjšal delež uslužbencev, obrtnikov, kmetov in nezaposlenih, deleži drugih skupin pa so se povečali.

Delež teh skupin poklicev je različen pri različnih vrstah kaznivih dejanj. To je moč razčlenjevati najmanj na dva načina. Prvi način je ta, da bi posamezna poglavja kazenskih zakonov obravnavali glede na to, katere skupine poklicev so storile kazniva dejanja, ki spadajo v posamezno poglavje. Druga plat istega vprašanja pa je ta, da bi posamezno poklicno skupino obdelali po tem, kakšna kazniva dejanja je storila, ter bi na tej podlagi iskali razlike med skupinami poklicev. Oboje bi zahtevalo ustrezen prostor, ki ga ni na razpolago. Zaradi tega bomo navedli le dve skupini storilcev, in sicer obrtnike ter gospodinje. Njun družbeni položaj je različen in zato je utemeljena domneva, da so bili osumljeni storitve različnih kaznivih dejanj.

Kriminalisti in miličniki so leta 1980 med osumljenci ugotovili 737 obrtnikov ali 2,9 odstotka storilcev. Osumili so jih, da jih je 47 storilo kazniva dejanja iz KZ SFRJ, 679 oseb kazniva dejanja iz KS SRS, 2 osebi kazniva dejanja iz KZ drugih SR in SAP ter 9 oseb kazniva dejanja iz carinskega zakona. Storili so tale dejanja iz KZ SFRJ: 1 oseba dejanje zoper, ugled SFRJ, tuje države in mednarodne organizacije, 37 oseb kazniva dejanja zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga, 8 oseb kazniva dejanja zoper druge družbene vrednote ter 1 drugo dejanje. Osumili so jih, da so storili tale dejanja iz KZ SRS: 59 oseb kazniva dejanja zoper življenje in telo, 7 oseb kazniva dejanja zoper svoboščine in pravice človeka in občana, 1 oseba kaznivo dejanje zoper samoupravljanje, 68 oseb kazniva dejanja zoper delovno razmerje in socialno varnost, 1 oseba kaznivo dejanje zoper zakonsko zvezo, družino in mladino, 7 oseb kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost in moralo, 7 oseb kazniva dejanja zoper čast in dobro ime, 1 oseba kaznivo dejanje zoper človekovo zdravje, 168 oseb kazniva dejanja zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva, 254 oseb kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje, 24 oseb kazniva dejanja zoper pravni promet, 7 oseb kazniva dejanja zoper uradno dolžnost in javna pooblastila, 6 oseb kazniva dejanja zoper pravosodje, 36 oseb kazniva dejanja zoper javni red in mir, 30 oseb kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja in 3 osebe kazniva

dejanja zoper varnost javnega prometa. Obrtniki so pomenili 23,3 odstotka storilcev kaznivega dejanja dajanja podkupnine, 86,1 odstotka osumljencev kaznivega dejanja zatajitev davščin in drugih družbenih dajatev, 42,6 odstotka storilcev kaznivega dejanja kupčevanje z zlatim denarjem, tujo valuto in devizami in podobno.

Med osumljenimi osebami je bilo 253 gospodinj, ki so pomenile 1 odstotek storilcev. Osumljene so bile, da je 12 oseb storilo kazniva dejanja po KZ SFRJ, 239 oseb kazniva dejanja po KZ SRS in 2 osebi kaznivo dejanje po carinskem zakonu. Storile so naslednja dejanja po KZ SFRJ: 1 oseba je storila kaznivo dejanje zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga in 11 oseb kazniva dejanja zoper druge družbene vrednote. Po KZ SRS so obravnavali 49 oseb zaradi kaznivih dejanj zoper življenje in telo, 2 osebi za kazniva dejanja zoper svoboščine in pravice človeka in občana, 9 oseb za kazniva dejanja zoper zakonsko zvezo, družino in mladino, 4 osebe za kazniva dejanja zoper čast in dobro ime, 11 oseb za kazniva dejanja zoper upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva, 142 oseb za kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje, 6 oseb za kazniva dejanja zoper pravni promet, 5 oseb za kazniva dejanja zoper pravosodje, 2 osebi za kazniva dejanja zoper javni red in mir in 9 oseb za kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja. Nobena oseba ni bila osumljena storitve kaznivih dejanj po drugih poglavjih kazenskih zakonov. Pri njih se ne kažejo take posebnosti glede udeležbe med storilci kaznivih dejanj kot pri obrtnikih. Omeniti velja, da so povzročile 5 odstotkov požarov iz malomarnosti, 0,9 odstotka guljufij, 1,1 odstotka tatvin in podobno.

Med 15 399 različnimi osumljenci jih je bilo 2428 že prej kaznovanih, kar je 15,8 odstotka, prejšnje leto pa je bilo že prej kaznovanih 22,7 odstotka. Od teh je bilo 1420 storilcev prej kaznovanih enkrat, 659 oseb dvakrat in 349 oseb trikrat ali večkrat. 537 oseb je bilo prej kaznovanih za enako kaznivo dejanje in to pomeni, da so posebni ponavljalci oblikovali 22,1 odstotka vseh že prej kaznovanih osumljencev.

Med vsemi 25 631 storilci je bilo 4806 oseb starih med 14 in 18 let (18,7 odstotka), 9 432 oseb je bilo starih med 18 in 25 let (36,8 odstotka), 9055 oseb je bilo starih od 25 do 45 let (35,3 odstotka) in 2338 oseb je bilo starih več kot 45 let (9,2 odstotka). V primerjavi s prejšnjim letom sta se leta 1980 povečala deleža mladoletnikov in oseb v starosti med 25 in 45 letom, deleži dru-

gih starostnih skupin storilcev pa so se zmanjšali.

Celo 12 362 osumljencev (48,2 odstotka) je storilo kaznivo dejanje na območju tiste uprave za notranje zadeve, kjer so bili rojeni, v drugih krajih Slovenije je bilo rojenih 5097 osumljencev (19,9 odstotka), 7420 oseb je bilo rojenih v drugih naših republikah in pokrajinah (28,9 odstotka) in 752 oseb v tujini (3,0 odstotka). V primerjavi z letom 1979 sta se leta 1980 zmanjšala deleža oseb, ki so bile rojene na območju uprave za notranje zadeve, kjer so storile kaznivo dejanje, in v drugih naših republikah ter pokrajinah; drugi deleži so se povečali.

Ne bo odveč navesti tudi podatke o kraju prebivališča osumljencev. 17 607 oseb je stalno prebivalo na območju tiste uprave za notranje zadeve, kjer so storile kaznivo dejanje (68,7 odstotka), 2582 oseb je tam prebivalo začasno (10,1 odstotka), na območju drugih uprav za notranje zadeve je prebivalo 2284 oseb (8,9 odstotka), 1984 oseb je prebivalo v drugih naših republikah in pokrajinah (7,7 odstotka), 148 jih je prebivalo v tujini (0,6 odstotka), 1026 oseb pa je bilo brez bivališča (4,0 odstotki).

Kaj je osumljence gnalo k temu, da so storili kaznivo dejanje? Po pogostosti so motivi tile: koristoljubje 17 334 (67,6 odstotka), maščevanje ali sovraštvo 1550 (6,0 odstotkov), osebna uveljavitev 616 (2,4 odstotka), užaljenost ali osebna prizadetost 329 (1,3 odstotka), spolnost 245 (1,0 odstotek), politično prepričanje 168 (0,7 odstotka), ljubosumnost 82 (0,3 odstotka), škodoželjnost 69 (0,3 odstotka), bolezen 61 (0,2 odstotka), korist za organizacijo združenega dela 49 (0,2 odstotka), sramotitev žrtve 16 (0,1 odstotka), za 5112 oseb (19,9 odstotka) pa je bil nagib neznan ali drugačen.

2. Kriminaliteta mladoletnikov

Kriminalisti in miličniki so leta 1980 med osumljenci obravnavali 4806 oseb med 14 in 18 letom starosti, leto prej pa 3756 oseb. Precej je bilo takih, ki so jih delavci v organih za notranje zadeve obravnavali po večkrat in zato je bilo različnih mladoletnikov 2101, leto prej pa 1660. Celotno število 4806 mladoletnikov je pomenilo 18,7 odstotka vseh storilcev, 2101 različnih mladoletnikov pa 13,6 odstotka različnih storilcev.

Uprave za notranje zadeve so obravnavale toliko mladoletnih storilcev kaznivih dejanj: Celje 506, Koper 244, Kranj 242, Krško 124, Ljubljana

mesto 1504, Ljubljana okolica 366, Maribor 988, Murska Sobota 153, Nova Gorica 245, Novo mesto 195, Postojna 56, Slovenj Gradec 115 in Trbovlje 68.

Mladoletnike so osumili, da so storili 3739 kaznivih dejanj ali 287 dejanj več kot leta 1979. Delež njihovih dejanj v vsej kriminaliteti v Sloveniji je dosegel 12,9 odstotka, in to je 0,3 odstotka več kot leta 1979.

Posamezne uprave za notranje zadeve so registrirale tole število kaznivih dejanj mladoletnikov: Celje 403, Koper 185, Kranj 198, Krško

Preglednica 2: Kazniva dejanja mladoletnikov v Sloveniji leta 1980 po nekaj poglavjih kazenskih zakonov

Kazniva dejanja zoper	Kazniva dejanja mladoletnikov	
	število	odstotek
— življenje in telo	64	3,9
— svoboščine in pravice človeka in občana	6	2,9
— spolno nedotakljivost in moralo	38	14,7
— čast in dobro ime	1	1,4
— človekovo zdravje	3	25,0
— upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva	31	1,4
— družbeno in zasebno premoženje	3 442	16,0
— pravni promet	43	6,1
— pravosodje	11	5,9
— javni red in mir	13	2,1
— splošno varnost ljudi in premoženja	13	3,0
— varnost javnega prometa	16	10,8
Skupaj KD iz KZ SRS	3 681	13,1
— ugled SFRJ, tuje države in mednarodne organizacije	1	1,5
— gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga	7	2,7
— druge družbene vrednote	49	15,2
Skupaj KD iz KZ SFRJ	57	8,4
Skupaj drugi posebni zakoni	1	0,9
SKUPAJ	3 739	12,9

103, Ljubljana mesto 1146, Ljubljana okolica 284, Maribor 765, Murska Sobota 127, Nova Gorica 168, Novo mesto 172, Postojna 29, Slovenj Gradec 94 in Trbovlje 65.

Iz zapisov se vidi, da so mladoletniki storili 1267 kaznivih dejanj na vaseh, 46 dejanj v drugih socialističnih republikah in avtonomnih pokrajinah Jugoslavije in 2426 dejanj v mestih.

Zanimivi so podatki o združevanju mladoletnikov ob storitvi kaznivih dejanj. Mladoletniki so bili sami (ena oseba), ko so storili 2181 kaznivih dejanj (58,3 odstotka), 783 dejanj sta storila dva ali več mladoletnikov skupaj (20,9 odstotka) in 775 dejanj mladoletniki v družbi z odraslimi osebami (20,8 odstotka).

Med mladoletnimi storilci kaznivih dejanj je bilo 1830 delavcev, 1424 dijakov, 810 vajencev in 724 drugih poklicev.

Podrobnejše podatke o vrstah kaznivih dejanj, ki so jih storili mladoletniki, vsebuje preglednica 2.

Delež mladoletniške kriminalitete je največji pri kaznivih dejanjih zoper človekovo zdravje, družbeno in zasebno premoženje, druge družbene vrednote, spolno nedotakljivost in moralo in varnost javnega prometa. Njihova kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje so pomenila 92,1 odstotka vse mladoletniške kriminalitete, kar je 1,7 odstotka več kot leta 1979. Storili so 1862 tatvin, 929 velikih tatvin, 218 dejanj odvzema motornega vozila, 256 poškodovanj tuje stvari, 72 prikrievanj, 66 goljufij, 22 ropov in podobno. Od 1862 tatvin so jih 448 storili v klasičnih trgovinah, 104 v samopostrežnih prodajalnah, 201 tatvino v stanovanjih in podobno.

3. Kazniva dejanja žensk

Med osumljenci je bilo 3245 žensk ali 12,70 odstotka. Podrobnejši podatki o osumljenkah po posameznih vrstah kaznivih dejanj so v preglednici 3.

Delež žensk med osumljenimi osebami je bil največji pri kaznivih dejanjih zoper gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga, pri kaznivih dejanjih zoper pravni promet, zoper temelje socialistične samoupravne družbene ureditve in varnosti SFRJ in podobno. Ženske niso storile tri vrste kaznivih dejanj, najmanj pa so bile zastopane med osumljenimi storilci kaznivih dejanj zoper varnost javnega prometa.

Preglednica 3: Osumljene ženske v Sloveniji leta 1980 po nekaterih poglavjih kazenskih zaskonov

Kazniva dejanja zoper	Osumljenci		
	vsi	ženske	% žensk
— življenje in telo	1 849	162	8,8
— svoboščine in pravice človeka in občana	247	27	10,9
— samoupravljanje	40	3	7,5
— delovno razmerje in socialno varnost	108	5	4,6
— zakonsko zvezo, družino in mladino	138	28	20,3
— spolno nedotakljivost in moralo	264	—	—
— čast in dobro ime	79	11	13,9
— človekovo zdravje	13	—	—
— upravljanje družbenih sredstev in naravna bogastva	2 526	461	18,2
— družbeno in zasebno premoženje	16 803	2 081	12,4
— pravni promet	720	193	26,8
— uradno dolžnost in javna pooblastila	89	17	19,1
— pravosodje	194	35	18,0
— javni red in mir	768	21	2,7
— splošno varnost ljudi in premoženja	575	30	5,2
— varnost javnega prometa	233	2	0,9
Skupaj storilci KD iz KZ SRS	24 646	3 076	26,7
— temelje socialistične samoupravne družbene ureditve in varnosti SFRJ	15	4	12,5
— ugled SFRJ, tuje države in mednarodne organizacije	70	5	7,1
— gospodarstvo in enotnost jugoslovanskega trga	269	73	27,1
— uradno dolžnost uradnih oseb v zveznih organih	12	—	—
— druge družbene vrednote	437	64	13,5
Skupaj storilci KD iz KZ SFRJ	839	146	17,4
Skupaj storilci KD iz KZ drugih SR in SAP	23	6	26,1
Skupaj storilci KD po posebnih zveznih zakonih	123	17	13,8
SKUPAJ	25 631	3 245	12,7

VI. Drugi podatki o kriminaliteti

V tem poglavju bodo prikazani nekateri podatki o kriminaliteti na škodo tujih državljanov, ki so bivali v Sloveniji, o kaznivih dejanjih otrok, o kriminalističnih opravilih in o gmotni škodi, ki je bila prizadeta s kaznivimi dejanji. Taki podatki dopolnjujejo sliko o kriminaliteti v naši republiki leta 1980.

1. Kazniva dejanja na škodo tujcev

Delavci v organih za notranje zadeve so leta 1980 v Sloveniji zapisali 99 kaznivih dejanj, katerih žrtve so bili tuji državljani, in to je 157 dejanj manj kot leto prej. To pomeni, da se je ta kriminaliteta zmanjšala za 259,7 odstotka. Med temi primeri je bilo 57 tatvin, 28 velikih tatvin, 5 primerov poškodovanja tuje stvari, 3 goljufije in podobno.

Na območju posamezne uprave za notranje zadeve so zapisali to število kaznivih dejanj zoper tujce: Celje 2, Koper 39, Kranj 9, Ljubljana mesto 11, Ljubljana okolica 3, Maribor 8, Murska Sobota 1, Nova Gorica 18, Novo mesto 1 in Postojna 7; na območju uprave za notranje zadeve Krško, Slovenj Gradec in Trbovlje ni bilo obravnavano nobeno tako dejanje.

Kazniva dejanja na škodo tujcev so pomenila 0,3 odstotka vse kriminalitete v Sloveniji leta 1980.

2. Gmotna škoda, povzročena s kriminaliteto

Kazniva dejanja imajo lahko na posameznika, ki je žrtev tega dejanja, na ožjo ali širšo družbeno skupnost in tudi na storilca samega različne posledice.

Na tem mestu bo govora le o gmotnih posledicah, ki so bile povzročene s kaznivimi dejanji na družbenem in zasebnem premoženju. Če izhajamo iz določitve, da postaja trpljenje, gledano z različnih plati, središče pozornosti sodobne viktinologije,⁵ potem je tako zamišljanje o gmotnih posledicah kriminala tudi sestavina viktinologije.

Miličniki in kriminalisti so zapisali, da je bila ocenjena škoda na družbenem in zasebnem premoženju, povzročena s kaznivimi dejanji v Sloveniji leta 1980, 597 101 758,00 dinarjev; to je pomenilo 4,5 odstotka celotnega predračuna naše republike v tem letu ali 9,8 odstotka ožjega re-

⁵ Pečar, str. 194.

publiškega predračuna (brez prispevkov za federacijo).⁶

Delež gmotne škode na družbenem in zasebnem premoženju v razmerju do predračunov za leto 1980 je izračunan tudi po občinah. Upoštevani so predračuni, ki so jih sprejele občinske skupščine spomladi leta 1980 in ne poznejše spremembe le-teh (povišanja). Nato smo občine razdelili v tri skupine glede na delež škode v predračunih: v skupino, kjer je ta delež znašal od 1 odstotka do 10 odstotkov, je prišlo 43 občin, v skupino, kjer je delež dosegel nad 10 odstotkov in do 20 odstotkov, je prišlo 11 občin in v skupino, kjer je znašal delež več kot 20 odstotkov, se je uvrstilo 6 občin. To je prikazano tudi v kartogramu. Največji delež je bil zapisan v občini Ravne na Koroškem, kjer je dosegel 51,5 odstotka, najmanjši delež pa je bil v občinah Hrastnik ter Trebnje in sicer po 1,0 odstotek.

3. Kriminalistična opravila

Delavci v organih za notranje zadeve so leta 1980 opravili 2958 ogledov kraja kaznivega dejanja, kar je 230 ogledov več kot prejšnje leto. To pomeni, da so kriminalisti in miličniki opravili ogled pri 10,2 odstotka kaznivih dejanj. Sami miličniki so opravili 1558 ogledov, sami kriminalisti 610 in oboji hkrati 790 ogledov. Preiskovalni sodniki so opravili ogled kraja 88 kaznivih dejanj. Pri 791 kaznivih dejanjih so delavci organov za notranje zadeve sodelovali na ogledu skupaj s preiskovalnimi sodniki, ki so take ogledne vodili. Ogled ni bil opravljen pri 25 952 kaznivih dejanjih.

⁶ Podatke o predračunih po občinah za leto 1980 sem dobil na Republiškem sekretariatu za finance.

Kakšen je delež opravljenih ogledov krajev kaznivih dejanj do vse kriminalitete po posameznih upravah za notranje zadeve? Podatki kažejo, da je to razmerje precej neenotno in je doseglo te odstopke: Celje 3,2 odstotka, Koper 14,9 odstotka, Kranj 9,8 odstotka, Krško 4,7 odstotka, Ljubljana mesto 10,1 odstotek, Ljubljana okolica 10,8 odstotka, Maribor 11,4 odstotka, Murska Sobota 14,9 odstotka, Nova Gorica 3,0 odstotka, Novo mesto 8,5 odstotka, Postojna 16,5 odstotka, Slovenj Gradec 12,8 odstotka in Trbovlje 9,5 odstotka.

Pri 1109 kaznivih dejanjih so bili na kraju samem najdeni sledovi, prejšnje leto pa pri 1103 dejanjih. Bilo je 505 prstnih sledov, 175 sledov obutve in drugih delov telesa, 161 sledov orodja, 124 sledov krvi, dlak in vlaken, 19 sledov izločkov, 11 sledov vozil, 9 sledov strelnega orožja in podobno.

Delavci organov za notranje zadeve so zaslišali 3 priče in 1 izvedenca. Določili so 191 priporov do treh dni.

Opravili so po lastni odločitvi 511 preiskav prostorov in 118 osebnih preiskav, zasegli pa so 3096 predmetov. Po odločbi, na zahtevo ali po prepustitvi pristojnega organa so opravili 4 preiskave prostorov, 33 osebnih preiskav in 58 zasegov predmetov.

4. Kazniva dejanja otrok

V uvodu tega sestavka smo rekli, da razčlenitev kriminalitete ne upošteva kaznivih dejanj, ki so jih storili otroci do 14 let starosti. Kljub

temu pa je zanimivo povedati nekaj stavkov o tej kriminaliteti. Gre za osebe, ki se začenjajo oblikovati v samostojne ljudi. Stokovnjaki s tem v zvezi govorijo o tako imenovani kriminalni regresiji: čim prej oseba začne s kriminalnim nagnjenjem, tem več je verjetnosti, da bo s tem nadaljevala tudi pozneje.

Leta 1980 so kriminalisti in miličniki zapisali 771 kaznivih dejanj, ki so jih storili otroci. Vsa ta dejanja so bila iz KZ SRS. Prejšnje leto je bilo obravnavanih 829 dejanj otrok. Celotno 749 teh primerov je bilo zoper družbeno in zasebno premoženje, poleg tega pa je bilo še 6 kaznivih dejanj zoper življenje in telo, 1 dejanje zoper spolno nedotakljivost in moralo, 11 kaznivih dejanj zoper splošno varnost ljudi in premoženja, 1 dejanje zoper varnost javnega prometa in 3 druga kazniva dejanja.

UPORABLJENA LITERATURA

1. Mesečni statistični pregled SR Slovenije, Zavod SRS za statistiko, Ljubljana, 1/1981, 83 strani.
2. Čelik, Pavle: Uvod v kriminologijo, RSNZ SRS, Ljubljana 1979, 118 strani.
3. Odločba o ustanovitvi uprav javne varnosti v SR Sloveniji, Ur. list SRS, št. 34/79.
4. Pečar, Janez: Žrtve kaznivih dejanj in formalno nadzorstvo, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, 3/1979, str. 192—202.
5. Statistični podatki o kriminaliteti za leto 1980, RSNZ SRS, Ljubljana 1981, 239 strani.
6. Zakon o proračunu SR Slovenije za leto 1980, Ur. list SRS, št. 38/79.
7. Zakon o notranjih zadevah, Ur. list SRS, št. 28/80.

UDC 343.3/.7:312.7(497.12)»1980«

Crime in Slovenia in 1980

Čelik Pavle, Master of Science, Head of Department for Police Cadets in Police Training School, Ljubljana

In 1980 the law enforcement agencies in Slovenia recorded 28 998 criminal offences which is 1543 offences more than in the previous year and represents a 5,6 percent increase in crime. In the same period, the number of inhabitants has increased by 1,0 percent. General crime is represented by 26 315 offences, economic crime by 2582 offences and political crime by 101 criminal offences.

25 631 persons were suspected of committing crime and were reported to competent public prosecution. Among them were 4806 juvenile and 3245 female

offenders. Comparing these data with those of the previous year, there was an increase in 1980 in crime committed by juveniles and females.

The offenders of 8437 criminal offences have remained unknown to the police; the crime clearance thus attained 70,9 percent. In Slovenia 1525 criminal offences were committed per 100 000 inhabitants and the damage caused to public and private property represents 9,8 percent of the republic budget planned for 1980.